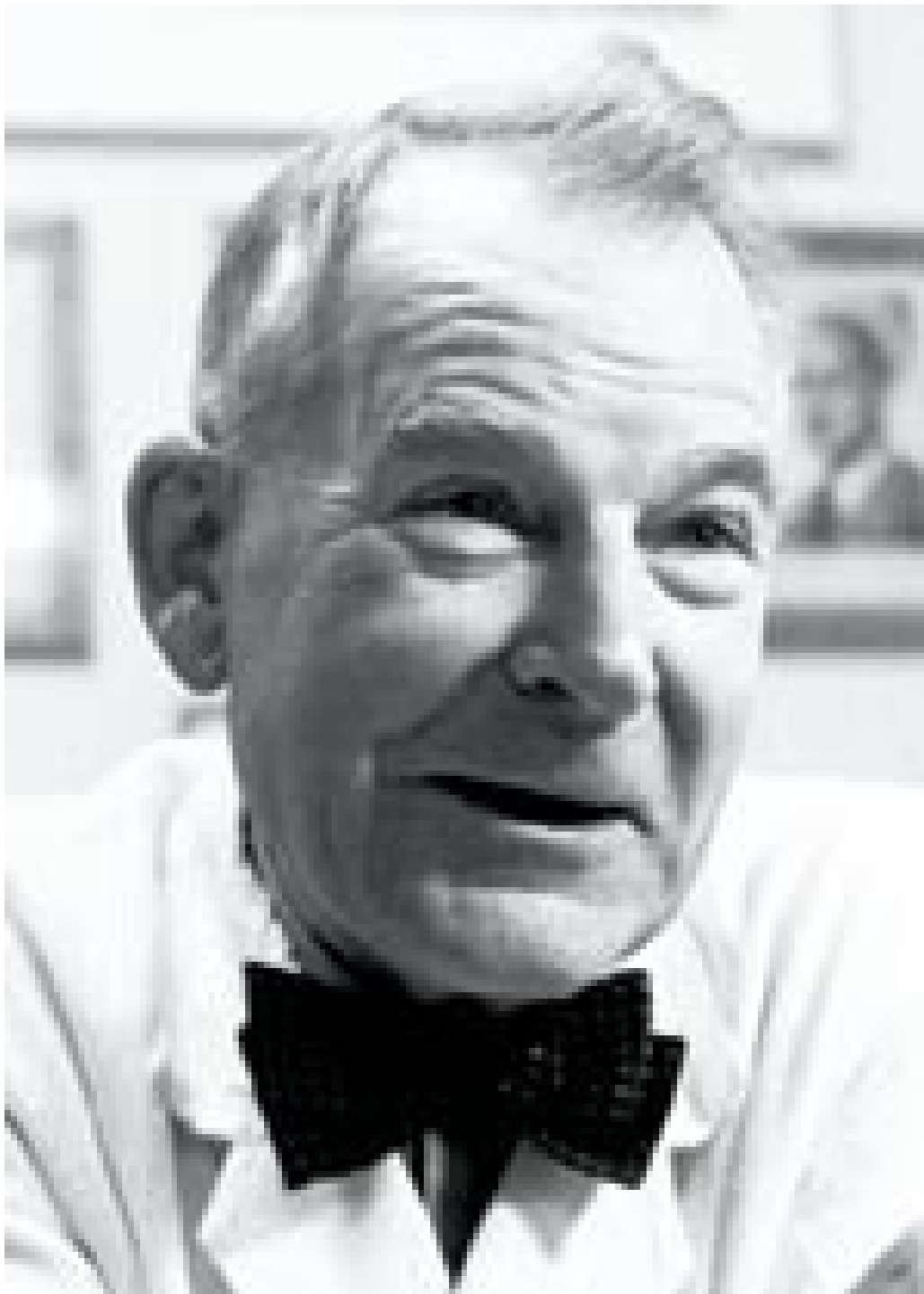

Minneord

OSS IMELLOM

Professor dr.med. Haakon Natvig døde 10. september 2003, nær 98 år gammel. Med hans bortgang er en epoke i norsk samfunnsmedisin over.

Haakon Natvig var født i Stavanger 26. oktober 1905. Han tok artium i 1924 og medisinsk embetseksamen i 1931. Innen norsk medisin var mellomkrigsårene en tid da hygienefaget gjorde store fremskritt, både teoretisk og praktisk. I en tid da de medisinske behandlingmulighetene fortsatt ikke var de beste, kunne samfunnsmedisinske tiltak være utslagsgivende for å bekjempe helsesvikt som hang sammen med oppvekst, levekår, arbeid og andre sosiale faktorer. Natvig var ivrig opptatt av dette og begynte straks å utdanne seg videre i hygiene i 1930-årene, samtidig som han drev legepraksis på Fetsund. I 1941 tok han doktorgrad på vitaminenes betydning for motstandskraften mot infeksjoner.

I årene 1940 – 52 var Natvig helseinspektør ved Oslo Helseråd, der han ledet avdelingen for næringsmiddelkontroll. I den forbindelse stod han sentralt i arbeidet for å utvikle standardiserte, internasjonalt sammenliknbare kontrollmetoder for næringsmidler.

Allerede som nyutdannet lege engasjerte Natvig seg i arbeidsmedisinske problemstillinger. Han var spesielt opptatt av det forebyggende potensialet som lå i bedriftshelsetjenestens systematiske undersøkelser av arbeidsplasser og arbeidstakere. Slik bedriftshelsetjeneste var blitt satt i system ved Freia Chokoladefabrik i Oslo av dr. Carl Schiøtz fra 1917, men det var først og fremst Haakon Natvig som gjennom langvarig og iherdig innsats har æren for at vi fra 1940-årene fikk bygd opp en landsomfattende ordning som tretti år senere dekket en vesentlig del av arbeidsplassene i Norge.

Et annet kjerneområde for Natvig var medisinsk folkeopplysning. Han var først redaksjonssekretær, fra 1944 redaktør for det medisinske opplysningsbladet *Liv og Helse*. Gjennom dette arbeidet spredte han medisinsk kunnskap til lesere innen skoleverket og andre av bladets målgrupper, som var lesere med påvirkningskraft overfor andre. Samtidig fikk han selv inngående kjennskap til hvilke helsespørsmål folket og samfunnet var opptatt av.

I 1952 var det gamle hygienefaget ved Universitetet i Oslo blitt endret ved at sosialmedisinen var blitt skilt ut, og fortsatte med den tidligere hygieneprofessor Axel Strøm som leder. Nå ble Haakon Natvig utnevnt til professor i hygiene og leder av Hygienisk Institutt, et embete han innehadde til 1976.

Instituttet var under Natvigs ledelse preget av en ganske usedvanlig allsidighet, med stor spennvidde i arbeidet. Det er egentlig først i ettertid at vi som var hans elever ved instituttet forstår fullt ut hvor imponerende han var som leder. Vennlig, med omsorg for hver enkelt, men likevel bestemt og målrettet styrte han det som foregikk. Han kunne by på høykvalifisert faglig ledelse og saklig kritikk på de forskjelligste områder, samtidig som han var opptatt av å se enkeltaktivitetene i en større sammenheng og som en del av et forebyggende medisinsk helhetssyn, tilpasset samfunnets forutsetninger.

Allerede i 1958 kom Natvigs helhetssyn til uttrykk i form av hans nye lærebok i hygiene, det fagområdet som i dag betegnes samfunnsmedisin. Boken er en blanding av historie, samfunnslære, hygienisk teori og forebyggende medisinsk praksis som nærmest har gjort den retningsgivende for hva norsk samfunnsmedisin består av – og skal og bør beskjeftige seg med. Flere utgaver og etterfølgere er kommet ut siden den gang, men Natvigs vide grunnsyn har bevist sin levedyktighet, selv om det er vanskelig å leve opp til det. Dette vide grunnsyn er faktisk en kvalifikasjon for samfunnsmedisin som er mangelvare i dag.

Det inngår som en del av bildet av Natvigs mangfoldighet at han også hadde en rekke bistillinger og verv opp gjennom årene, blant annet som skolelege, bedriftslege, som fakultetets dekanus mv. Og forskningsarbeid og forfattervirksomhet fortsatte han med til langt opp i pensjonsalderen.

Haakon Natvig giftet seg i 1931 med Dorothea (Vesla) Sendstad, kjent som malerinnen og grafikeren Vesla Natvig. Kunstmiljøet og gjestfriheten i hjemmet på Nordberg i Oslo var legendarisk. Etter at han var blitt enkemann i 1979, giftet han seg i 1988 med Tove Tau, f. Filseth, journalist, sosionom og enke etter Max Tau. De fikk noen gode år sammen, men i 1994 ble Natvig enkemann for annen gang.

Etter hvert begynte alderen å ta sitt. Helsen skrantet også for Haakon Natvig, så dødsfallet kom ikke uventet. Det medisinske fagmiljø i Norge kan bare med vemod konstatere at det har mistet en av sine virkelige høvdinge.

Publisert: 23. oktober 2003. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 5. juni 2026.